

"YASHIL IQTISODIYOT
VA TARAQQIYOT"

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI:
"O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI

23-24
OKTYABR

23-24
OCTOBER
2025

2030
UZBEKISTAN
STRATEGY

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI

IV GLOBAL VA
UZBEKISTON –
2030 STRATEGIYASI
DUNYO
IQTISODIYOT
TRENDLARI
2025

FORUM

GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI:
"O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI

GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS: "UZBEKISTAN-2030" STRATEGY

ГЛОБАЛЬНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ:
СТРАТЕГИЯ «УЗБЕКИСТАН –2030»

YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT

2025

ELEKTRON ILMIY JURNAL

MAXSUS SON

- MACROECONOMIC STABILITY
- LABOR MARKET IN THE GREEN ECONOMY
- GLOBAL ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS
- GREEN INVESTMENT AND FINANCING
- GREEN TECHNOLOGIES
- ECO-TOURISM
- GREEN INNOVATIONS

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

TASHKENT
STATE
UNIVERSITY OF
ECONOMICS

2nd CONFERENCE
BANKING /
FINANCIAL
DIRECTION
THE PRIVATE

BANK-MOLIYA TIZIMI
VA XUSUSIY SEKTORNI
RIVOJLANTIRISH
YO'NALISHLARI

2030

**TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI FORUMI

(MAXSUS SON)

TOSHKENT–2025

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

ISBN: 978-9910-8110-8-1

UO'K: 004.89(575.1)(062)

KBK: 32.813(5O')ya1

T 97

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayeich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INNOVATSION SIYOSATNI AMALGA OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI – OLIY TA'LIM TRANSFORMATSIYASI, RAQAMLI MODERNIZATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARI.....	13
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich	
O'ZBEKISTON YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHI: ZARURAT, MAQSADI VA AYRIM MUAMMOLARI, YECHIMLAR	16
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna	
FAN, TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISHDAGI SO'NGGI TENDENSIYALAR VA INNOVATSIYALAR	25
To'ychiyev Olimjon Alijonovich	
QURILISH TASHKILOTLARIDA KREDITGA LAYOQATLILIKNI BAHOLASHNI RAQAMLASHTIRISH	30
Mavlanov Normo'min Normamatovich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA DAVLAT XARIDLARINI SAMARALI TASHKIL ETISHDA ELEKTRON SAVDOLARNING AHAMIYATI.....	37
Turabov Sarvar Abdumalikovich	
O'ZBEKISTONNI MINTAQAVIY TA'LIM VA ILM-FAN HABIGA AYLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	41
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
HUDUDIY RIVOJLANISH STRATEGIYALARIGA INNOVATSION KOMPONENTLARNI INTEGRATSIYA QILISH USULLARI	46
Muminov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
OROL DENGIZI MEROSI: EKOLOGIK FOJIANI BARQAROR EKOTURIZM IMKONIYATLARIGA AYLANTIRISH	52
Zufarova Nozima	
KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	60
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
O'ZBEKISTONDA ISHCHI KUCHI BOZORINING TAKRORIY AMAL QILISHINING NAZARIY JIHATLARI	66
Mamaraximov B.E.	
BANK-MOLIYA TIZIMIDA QIMMATLI QOG'OZLAR VA MOLIYAVIY INSTRUMENTLARDAN FOYDALANISH ORQALI GAROV DIVERSIFIKATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	70
Xolbozorov Husniddin Norbek o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TO'QIMACHILIK SANOATIDA MARKETINGNING INNOVATSION KONSEPSIYALARI.....	76
Jumayev Olimjon Sadulloyevich, Axmedova Shoxsanam Sindbod qizi	
SAVDO KORXONALARIDA EKOLOGIK MAHSULOTLARNI TARG'IB QILISH VA SOTISHNI RAG'BATLANTIRISH USULLARI	84
Jalalova Dildora Jamolovna	
DIRECTIONS OF FORMING AND PROVIDING A COMPETITIVE EXPORT-ORIENTED ECONOMY IN UZBEKISTAN	87
Asatullaev Khurshid Sunatullaevich, Nasirkhodjaeva Dilafruz Sabitkhanovna, Abdullayeva Madina Kamilovna	
FROM SCIENCE TO BUSINESS: HOW UNIVERSITIES STIMULATE INNOVATION	94
Prof. A. Bobozhonov, Prof. A.M. Shatre, Assoc. Prof. V. Kirilova Vladimirova, prof. R.Kh. Karlibaeva	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF GREEN TECHNOLOGIES IN UZBEKISTAN BASED ON ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE	100
Otamuratov Sarvar	
SPECIFIC FEATURES OF MIGRATION FROM UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ORGANIZATIONAL IMPROVEMENT	105
Sabirova Lola Shavkatovna, Shaislamova Nargiza Kabilovna	

KORXONA BARQAROR AXBOROT TIZIMINI YARATISH QIYINCHILIKLARI.....	112
Abidov Abdujabbar Abduxamidovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIGA FOIZ RISKINING TA'SIRI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	119
Isakov.J.Ya	
CREATION OF A MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT AND INTRODUCTION OF A MODEL OF COMPLETE TRANSITION TO THE NETZERO ENERGY SYSTEM IN UZBEKISTAN	127
Makhmudova Guljakhon N., Gulomova Nigora Farxadovna	
УСИЛЕНИЕ ВОЗДЕЙСТВИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОГО МЕХАНИЗМА НА СТОИМОСТНУЮ ОЦЕНКУ ОСНОВНЫХ ФАКТОРОВ ПРОИЗВОДСТВА.....	133
Алишер Расулев, Сергей Воронин	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ В РАЗВИТИИ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ПЕРСПЕКТИВА И ПРИКЛАДНЫЕ РЕШЕНИЯ ДЛЯ ИХ ПЕРЕХОДА К МСФО.....	143
Эргашева Шахло Тургуновна	
DEVELOPMENT PROSPECTS OF AGRICULTURAL ECONOMIC ACTIVITY UNDER DIGITAL TRANSFORMATION	151
Boburjon Vafoev	
ENERGETIKA TIZIMIDAGI KORXONALAR MOLIYAVIY HOLATINING TAHLILI.....	157
Matnazar Yusupovich Raximov	
АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ	162
Очилова Хилола Фармоновна	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR	167
Abdullayev Suyun Artikovich	
THE INTERCONNECTION BETWEEN DIGITAL LEARNING PLATFORMS AND THE DIGITAL ECONOMY.....	171
Kuchkarov Takhir Safarovich, Kholmonov Shodiyor Karshiboyevich	
BANK-MOLIYA TIZIMI VA XUSUSIY SEKTORNI RIVOJLANTIRISHDA YANGI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA BANK FAOLIYATINI RAQAMLASHTIRISH IMKONIYATLARI	174
Norov Akmal Ruzimamatovich	
РАЗВИТИЕ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА В РАМКАХ ПЕРСПЕКТИВ ВСТУПЛЕНИЯ ВО ВСЕМИРНУЮ ТОРГОВУЮ ОРГАНИЗАЦИЮ	180
У.А.Юлдашева	
ЗЕЛЕННЫЕ ПОТРЕБИТЕЛИ - ПУТИ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕННОГО РОСТА В РАМКАХ УСТОЙЧИВОЙ ЭКОНОМИКИ	185
Дехканова Наргиза Шарифовна	
ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ АУДИТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	192
Ходжаева М.Х.	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	199
Akbarova Barno Shuxratovna	
SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH THROUGH TOURISM UNDER THE GREEN ECONOMY FRAMEWORK	204
Jumayev Akbar Mahmudovich	
MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	210
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA MINTAQAVIY SANOAT KORXONALARIDA KORPORATIV MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OPTIMALLASHTIRISH	216
Matrizayeva Dilaram Yusupbayevna	
UZBEKISTAN AT THE CROSSROADS OF HISTORY AND GREEN INNOVATION: FROM THE GREAT SILK ROAD TO A SUSTAINABLE FUTURE	220
Avalova Gulshod Murodullayevna	

ГЛАВНЫЕ ВЕКТОРЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	226
Абдуллаева М.К.	
ENVIRONMENTAL MANAGEMENT IN THE INDUSTRIAL CLUSTERS SYSTEM IN UZBEKISTAN: MODERN TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS.....	233
Kholikova Rukhsora Sanjarovna	
HUDUDDAGI KICHIK BIZNESNING SAMARALI TARKIBIY TUZILMASINI SHAKLLANTIRISHDA MUTASSADI TASHKILOTLARNING O'ZARO UYG'UN HARAKATINI TASHKIL ETISH.....	239
Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich	
BUSINESS ANALYTICS IN HISTORICAL PERSPECTIVE: LESSONS FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE DIGITAL AGE	246
Burhanova Sabo Tulanovna	
"COST ENGINEERING"NING NAZARIY ASOSLARI VA UNI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI.....	252
Zayniddinova Umida Djalalovna	
FEATURES AND WAYS OF FURTHER DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY.....	256
Kobilov Alisher, Majidova Irodahon	
ПИЩЕВАЯ ИНДУСТРИЯ УЗБЕКИСТАНА: АГРАРНЫЙ ИМПУЛЬС, ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ И ЦЕНОВАЯ КОНЪЮНКТУРА.....	263
Юлдашев Голибжон Тургунович, Элдорбеков Гофурбек Искандарбек угли	
INCOME INEQUALITY AND MACROECONOMIC DETERMINANTS IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS	273
Muhammad Eid Balbaa, Marina Sagatovna Abdurashidova	
РЫНОК ТРУДА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	276
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
EKOLOGIK QO'RIQXONALARDA MONITORING JARAYONLARINING IQTISODIY VA TASHKILIY AHAMIYATI	282
Homidov Hamdam Hasan o'g'li	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	288
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
SUSTAINABLE TOURISM AND BIODIVERSITY PROTECTION: CASE OF UZBEKISTAN WITHIN THE UNESCO WORLD HERITAGE FRAMEWORK.....	294
Yuldasheva Dilnoza Ulugbekovna	
ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ НЕЙРОМАРКЕТИНГА НА МАРКЕТПЛЕЙСАХ (WILDBERRIES, UZUM MARKET, ЯНДЕКС МАРКЕТ)	300
Юлдашев Жамшид Абрарович	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА КАК СТИМУЛ РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА.....	309
Шаюсупова Наргиза Тургуновна	
GLOBALLASHUV SHAROITIDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANISHI O'ZBEKISTONNING XALQARO SAVDOSIGA VA IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TAHDID SIFATIDA.....	315
Mamatov Mamajan Ahmadjonovich	
SUG'URTA TASHKILOTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA INNOVATSION SUG'URTA MAHSULOTLARINI JORIY QILISH MASALALARI	321
Xalikulova Gulzada Tadjimuratovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT BOZORIDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH ORQALI BARQAROR ISTE'MOLNI RAG'BATLANTIRISH	333
Eshmatov Sanjar Azimqulovich	
ИННОВАЦИОННЫЕ ЗЕЛЁНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАЗНЫХ ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНАЯ ПРАКТИКА	337
Назарова Ра'но Рустамовна, Мусаева Гавхар Ахматжон кизи	
YASHIL IQTISODIYOTDA MEHNAT BOZORI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI	343
Homidjonov Fozilxon Umarxon o'g'li, Haydarov Kamoliddin Baratovich	

GREEN INVESTMENT: PATHWAYS TOWARD A SUSTAINABLE FUTURE.....	348
Odilova Sitara Sayfitdin kizi	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	351
Kutbitdinova Mohigul Inoyatovna	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA'SIRI	356
Metyakubov Azamat Djumanazarovich	
ELEKTR SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	361
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
УЧЕТ ЗАТРАТ И МЕТОДЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ В НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ	368
Махкамова Саида Гайратовна	
MILLIY HISOBLAR TIZIMIDA INTELLEKTUAL MULK MAHSULOTLARINI MAKROIQTISODIY DARAJADA HISOBGA OLISHNING METODOLOGIK ASOSI.....	375
Sunnatov Muxtor Ne'matovich	
RENEWABLE ENERGY AND MACROECONOMIC STABILITY IN CENTRAL ASIA: PATHWAYS WITHIN THE GREEN ECONOMY	382
Khabibullo Abdullaev	
JAHON SUG'URTA AMALIYOTI ASOSIDA O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORIDA YANGI RIVOJLANISH YO'NALISHLARI.....	387
Abdimovminova Saodat Taxirjonovna	
INTEGRATING DATA SCIENCE INTO GREEN FINANCING AND ECO-INNOVATIONS: ACHIEVING THE GOALS OF UZBEKISTAN-2030	397
Norboev Odil Abraevich, Kungratov Ilmurod Kuzibay ugli	
O'ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI DIVERSIFIKATSIYALASH AMALIYOTI VA ISTIQBOLLARI	404
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
СОЗДАНИЕ ЗЕЛЕННОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОРИДОРА В ЕВРОПУ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ АЗЕРБАЙДЖАНА, КАЗАХСТАНА И УЗБЕКИСТАНА.....	411
Лала Гамидова Адиль, Арзуман Гусейнов Айдын	
MAHALLA TIZIMIDA AHOLINI OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARIGA BO'LGAN ISTE'MOL TALABLARI MODEL.....	419
S. Qulmatova	
AHOLI ICHKI MIGRATSIYASINING MEHNAT BOZORIGA TA'SIRINI STATISTIK O'RGANISH	427
Mirolimov Mirislom Mirshokir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI	434
Jumaniyozova Mukaddas Yuldashevna	
ЗЕЛЁНЫЕ ФИНАНСЫ: ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	438
Фаттахова Муниса	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASI FAOLIYATINI DAVLAT TOMONIDAN MUVOFIQLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	444
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich	
MARKETING TADQIQOTLARI ASOSIDA MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH	452
Xojiyev Elshod Yoqub o'g'li	
СПОСОБЫ УПРАВЛЕНИЯ НАУЧНЫМИ УЧРЕЖДЕНИЯМИ В ЦЕЛЯХ ПЕРЕХОДА НА РАЗРАБОТКУ ЗЕЛЕННЫХ ИННОВАЦИЙ	459
Юдаков Александр Андреевич	
O'ZBEKISTONNI JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISHINING OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHGA TA'SIRI	466
Axmedova N.A.	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KLASTERLAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMI	471
Sherkulov Shohruh Erkin o'g'li	
DEVELOPMENT SCENARIOS OF UZBEKISTAN'S ACTIVE LABOR FORCE UNTIL 2030 AND THEIR ECONOMIC IMPLICATIONS	476
Ganiev Bakhtiyor Zulfikor ugli, Rakhmonov Bekzod Sharibjon ugli	
РАЗВИТИЕ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ КАК ФАКТОР СТИМУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ	481
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
YASHIL ENERGETIKA VA UNING IQTISODIY TARAQQIYOTDAGI O'RNI	488
Babadjanova Malika Ruzimova	
BENCHMARKING IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY: STRATEGIES FOR SUSTAINABLE COMPETITIVENESS	492
Abdurashidova Nigora	
УЗБЕКИСТАН СТРЕМИТСЯ К УСТОЙЧИВОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ РОСТУ, ВНЕДРЯЯ ПРИНЦИПЫ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ	498
Сагдуллаева Гулнора Ботыровна	
O'ZBEKISTONDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN KOMPANIYALARNING GLOBAL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI	502
Sharipov Ixtiyor Baxtiyorovich	
ZAIF BANDLIK DAN UNUMLI BANDLIK SARI TRANSFORMATSIYA: O'ZINI O'ZI BAND QILISH	507
Qurbonov Samandar Pulatovich	
ВОЗОБНОВЛЯЕМАЯ ЭНЕРГИЯ В ГЛОБАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕКУЩИЕ ТЕНДЕНЦИИ И БУДУЩЕЕ РАЗВИТИЕ	514
Меҳрибан Самедова Тофик	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIRI	521
Zafar Alisherovich Mamadiev, Nodira Isametdinovna Xasanxonova	
SAVDO KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA INTEGRATSIYA QILISH MEKANIZMLARI	526
Ablazov Lazizbek Abdiquosimovich	
TIJORAT BANKLARINING TRANSFORMATSIYASI JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH	530
Ziyadullaev Z.	
TO'LOV TIZIMI KONSEPTUAL MODELINING SHAKLLANISH TAMOYILLARI	537
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
STAFF PERFORMANCE EVALUATION BASED ON KPI SYSTEM INDICATORS	546
Rakhmatullaeva Shakhnoza Khamidovna, Sadriddinova Sevinchkhon	
SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY IN THE CONTEXT OF GLOBAL ECONOMIC TRENDS	555
Svetlana Yurievna Shatokhina	
MILLIY TARBIYA OMILLARI VA MILLIY MADANIY YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA O'QUV TASHABBUSKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-AMALIY ASOSLARI	560
Azimova Nilufar Nuriddinovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI TA'MINLASHDA BANK RESURLARINING ROLI	567
Xodjayeva Jeyrona Ravshonbek qizi	
O'QUV DASTURINI INTEGRATSIYALASH VA YASHIL KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH: AKADEMIK VA SANOAT O'RTASIDAGI TAFOVUTNI YOPIISH	572
Qo'ziqulova Dilfuzaxon Maxammatisaqovna	
DIGITAL TRANSFORMATION AND DIGITAL PLATFORMS AS A KEY FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ENTITIES	580
Rizayeva Nilufar Oblakulovna	

IQTISODIY OLIY TA'LIMDA STRATEGIK INNOVATSIYALAR: YASHIL KO'NIKMALARNI MILLIY VA GLOBAL BARQARORLIK MAQSADLARI BILAN MUVOFIQLASHTIRISH	585
<i>Xasanova Zarina Maxamadaliyeva</i>	
MARKAZIY OSIYODA YASHIL IQTISODIYOT: BARQAROR RIVOJLANISH YO'LIDAGI TO'SIQLAR VA ISTIQBOLLAR.....	594
<i>Aminov Shovkat O'ktam o'g'li</i>	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	598
<i>Саидахмедова Аида Мирзаевна</i>	
ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ И СНИЖЕНИЕ РИСКОВ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ НА ОСНОВЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ТРАНЗАКЦИЙ В ФИНАНСОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СОВРЕМЕННЫХ СИММЕТРИЧНЫХ КРИПТОСИСТЕМ.....	605
<i>Рахимбердиев Қ.Б.</i>	
ИНТЕГРАЦИЯ ФИНАНСОВЫХ И СТРАХОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ ДЛЯ СТИМУЛИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА	612
<i>Ш.Ф.Кобилжонова</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КАПИТАЛА ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ	618
<i>Д.А.Юлдашева</i>	
РОЛЬ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И СТРАХОВЫХ МЕХАНИЗМОВ В СТИМУЛИРОВАНИИ РАЗВИТИЯ ЧАСТНОГО СЕКТОРА	624
<i>Г.Т.Ахмедова</i>	
SUG'URTA BOZORI FAOLIYATINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TRANSFORMATSIYALASH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	630
<i>Saidov Farrux Faxriddinovich</i>	
OPPORTUNITIES TO ENSURE SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE ENERGY SECTOR THROUGH THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY.....	635
<i>Ulashov Aliboy Rashid ugli, Istamova Nasiba Narzillo kizi</i>	
INKLYUZIV OLIY TA'LIMDA MUSTAQIL ISHLASH JARAYONINI TASHKILLASHTIRISH	641
<i>Akbarova Kamola Abdugabbor qizi</i>	
YOUTH-DRIVEN PATHWAYS TO GREEN EMPLOYMENT: A THEORETICAL EXAMINATION OF INCLUSIVE ECONOMIC STRATEGIES	646
<i>Suvpulatov Ozodjon Alijon ugli</i>	
KICHIK BIZNES INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBALAR VA UNING O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI	651
<i>Botirova Xulkar Olimjonovna</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH KLASSTERLARI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YONDASHUVLAR.....	655
<i>Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi</i>	
BIOTECHNOLOGICAL SOLUTIONS IN URBAN PLANNING: OPPORTUNITIES AND LIMITATIONS OF "LIQUID TREES"	660
<i>Nosirkulov Asadjon Ahmadjon ugli</i>	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARINING O'RNI.....	663
<i>Fayziyeva Dilso'z Bahodirovna</i>	
KREDIT PORTFELIDA MUAMMOLI KREDITLAR ULUSHINI KAMAYTIRISH YO'LLARI	668
<i>Salixova G.J</i>	
O'ZBEKISTONDA KANDOLAT MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	672
<i>Boboyorova Maftuna Xaqul qizi, Boboyorov Islombek Xaqul o'g'li</i>	
OLIY TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	675
<i>Xusniddinov Yorqinjon Muhiddin o'g'li</i>	

MODA SANOATIDA CRM TIZIMLARINI ELEKTRON SAVDO PLATFORMALARI BILAN UYG'UNLASHTIRISHDAGI TO'SIQLAR	679
Xalilova Nafisa Komilovna	
ENHANCING FOREIGN ECONOMIC RELATIONS AS A DRIVING FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY	683
Khaitova Feruza Bahrom kizi	
MARKAZIY OSIYO MAMLUKATLARIDA XORIJIY INVESTITSİYALARINING QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIGA TA'SIRI	687
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
BUXORO VILOYATIDA HUNARMANDCHILIK FAOLIYATINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: TAHLIL VA ISTIQBOLLAR.....	693
Ravshanova Gulchexra Ravshanovna	
SANOATNI RIVOJLANTIRISHNING MEXANIZMLARI TURLARI VA OLIMLARNING YONDASHUHLARI	698
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	703
Norova Nozima Nabiyeвна	
O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA REAL SEKTORNI KREDITLASH MEXANIZMLARINI SAMARALI JORIY ETISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJIGA TA'SIRI.....	709
Abduxomidov Ikromjon Maxamadin o'g'li	
MOLIYA TIZIMIDA BOJ-TARIF SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI (OZIQ-OVQAT IMPORTI MISOLIDA).....	715
Rizaev Mirmahmud Xotamjanovich	
YASHIL MARKETING VA ESG INTEGRATSIYASI: STATISTIK TAHLIL VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	721
Charos G'ayratova	
ИННОВАЦИОННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО КАПИТАЛА ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ.....	727
Г.А.Хайитбаева	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA TIJORAT BANKLAR TOMONIDAN TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KREDITLASH.....	734
Tajiddinov Jamshiddin Shamsutdinovich	
IQTISODIYOTNING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASIGA XORIJIY INVESTITSİYALAR TA'SIRINI BAHOLASH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	738
Shodiboyeva Dilzoda Farhodjon qizi	
MOLIYA TIZIMI BARQARORLIGI VA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING AHAMIYATI.....	743
Aktamov Akbarjon Aslan o'g'li	
ENSURING SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY: AN ECONOMETRIC ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CARBON EMISSIONS AND ECONOMIC DEVELOPMENT.....	748
Shakhriddinova Sitara Tolibjon kizi	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSİYA LOYIHALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ESG TAMOIYILLARINING ROLI	760
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOIYILLARI ASOSIDA SANOAT KORXONALARIDA YETKAZIB BERISH STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH	769
Yusupov Ulug'bek Mamayusupovich	
YASHIL IQTISODIYOT KONTEKSTIDA MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI MUSTAHKAMLASH: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI.....	776
Isroilov Islomiddin Kamoliddin o'g'li	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SPORT TASHKILOTLARINING YANGI BIZNES MODELLARINI ISHLAB CHIQISH	782
G'ulomov Musirmon	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTISIYALARNI JALB ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	786
Sharipova Shahnoza Baxtiyorovna	
O'ZBEKISTONDA INVESTISIYA MUHITIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA INVESTISIYALARNING IQTISODIYOTGA JALB ETILISH HOLATI TAHLILI	795
Karimova Qunduz Atanazarovna	
O'ZBEKISTON TURISTIK XIZMATLAR BOZORIDA BANDLIK TRANSFORMATSIYASINI VA UNI TARTIBGA SOLISH HOLATINI TAHLIL QILISH	804
To'xtayeva Xurshida Farxodovna	
INVESTITSIYA LOYIHALARIGA TA'SIR QILUVCHI INVESTITSIYA RISKLARINI BAHOLASH	811
Zohidova Ruxsora Komiljon qizi	
ТИПЫ НАЦИОНАЛЬНЫХ ФИНАНСОВЫХ РАЗВЕДОК: ОСНОВНЫЕ РАЗЛИЧИЯ, ФОРМЫ И МЕТОДЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	817
Эсанов Шохрух Отабекович	
FACE RECOGNITION PROGRAM IN PYTHON	823
Khurramova Maftunakhon Zhurabekovna, Khurramov Azizjon Bakhodir ugli	
FORMATION OF ACCOUNTING POLICY FOR INTANGIBLE ASSETS	827
Farxod T. Abduvaxidov, Ramazon A. Abdurakhmanov	
O'ZBEKISTON EKSPORT TARKIBINI YUQORI QO'SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLARGA O'TKAZISH STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	834
Raximov Eshmurod Normuradovich	
EKSPORT FAOLIYATIDA ERKIN IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	838
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
TURIZM KLASSTERLARIDA TIBBIY XIZMATLAR INTEGRATSIYASI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	841
Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi Farxodova Shohnoza Umidbek qizi	
O'ZBEKISTON HAVO TRANSPORTI TIZIMINING JAHON IQTISODIYOTIDAGI O'RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	850
Azimova Moxinur Nozimovna	

GLOBALLASHUV SHAROITIDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANISHI O‘ZBEKISTONNING XALQARO SAVDOSIGA VA IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TAHDID SIFATIDA

Mamatov Mamajan Ahmadjonovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
“Iqtisodiyot nazariyasi” kafedrası dotsenti (PhD)

ORCID: 0000-0001-7719-3283

Email: m.mamatov@tsue.uz

Annotatsiya: Maqolada globallashuv sharoitida jahonning rivojlangan davlatlarida yashil iqtisodiyotning rivojlanishi va unda yashil standartlarning joriy etilishi sababli O‘zbekistonning xalqaro savdo munosabatlarida, uning eksport faoliyatida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan tahdidlar va ularning davlatning iqtisodiy xavfsizligiga ta’siri ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: tashqi savdo, eksport, uglerod solig‘i, yashil iqtisodiyot, ekologik muammolar, oziq-ovqat xavfsizligi, iqtisodiy xavfsizlik, xavf-xatar, tashqi va ichki omillar.

Abstract: The article examines the potential threats to Uzbekistan’s international trade relations and export activities under globalization, arising from the development of the green economy in developed countries and the implementation of green standards. It also analyzes their impact on the country’s economic security.

Key words: foreign trade, export, carbon tax, green economy, environmental issues, food security, economic security, risks, external and internal factors.

Аннотация: В статье раскрываются угрозы, которые могут возникнуть в международных торговых отношениях и экспортной деятельности Узбекистана в условиях глобализации в связи с развитием «зеленой» экономики в развитых странах мира и внедрением в них «зеленых» стандартов, а также их влияние на экономическую безопасность государства.

Ключевые слова: внешняя торговля, экспорт, углеродный налог, зеленая экономика, экологические проблемы, продовольственная безопасность, экономическая безопасность, риски, внешние и внутренние факторы.

KIRISH

Yashil iqtisodiyot global miqyosda barqaror rivojlanish paradigmasiga aylandi. Yevropa Ittifoqi, AQSH, Yaponiya kabi rivojlangan mamlakatlar o‘z tashqi iqtisodiy siyosatlarida “uglerod izi”ni kamaytirish va “yashil standartlar”ni ilgari surish orqali xalqaro savdo munosabatlarida yangi cheklovlar va talablar joriy etmoqda. Bu tendensiya global ta’minot zanjirlariga ta’sir etar ekan, rivojlanayotgan mamlakatlar, jumladan O‘zbekiston uchun sanoat va qishloq xo‘jalik mahsulotlari eksportida iqtisodiy xavflar va tahdidlarni keltirib chiqarmoqda. Bu milliy iqtisodiy oldida turgan ichki va tashqi taxditlar bilan bog‘liq bo‘lib hisoblanadi. Qishloq ho‘jaligi maxsulotlarini eksport qilish yuzasidan ko‘plab imkoniyatlar yaratib berilmoqda. Biz qishloq ho‘jaligi maxsulotlari eksportini mazmunan yangi bosqichga olib chiqishimiz zarur” [1]. Mamlakat o‘z iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash uchun masuliyati va javobgarligini hisobga olgan holda, yuqori moslashuvchan mobillik va iqtisodiy sohada manfaatlarni himoya qilishning samarali mexanizmini shakllantirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Globalashuv sharoitida davlatning tashqi savdo faoliyatida iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash nazariyasi va uslubiyatini tadqiq etgan xorijlik olimlar qatorida B.G.Klayner, G.A.Saymon, G.Xaken U.B.Artur R. Mayerson, E.Maskin, Y.A.Shumpeter, A.Yu.Chalenko K.E.Shennon kabilarni keltirish mumkin.

Rossiyalik olimlardan O.B.Damaskin, D.K. Dyachkovskiy, A.V.Kozlova, Ye.A.Kolesnichenko, M.Ya. Kornilov, V.V.Krivorotov, V.S.Pankov, V. K.Senchagov, A.I.Tatarkin, D.V. Tretyakov va boshqalar ushbu mavzuga bag'ishlangan ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borgan.

O'zbekiston Respublikasida tashqi va ichki tahditlar sharoitida tashqi iqtisodiy faoliyatda davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashni takomillashtirishning ilmiy-nazariy jihatlarini Respublikamiz olimlaridan Abulqosimov X.P. Rasulev T.S., Mamatov A.A., Vaxobov A.V., Jo'rayev T.T., Tursunov B.O. va boshqalarning mazkur sohaga dahldor ilmiy tadqiqot ishlarini ajratib ko'rsatish mumkin.

“Davlatning iqtisodiy xavfsizlik” tushunchasi dastlab davlat tashkilotlari darajasida tan olingan va institutsional jihatdan qayd etilgan, chunki uzoq vaqt davomida davlat suveren huquqlarning yagona egasi sifatida qabul qilingan edi. 1934 yil iyun oyida AQSH Prezidenti F. D. Ruzvelt dunyoda birinchi marta “Iqtisodiy xavfsizlik qo'mitasini tashkil etdi[2].

Iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning institutsional nazariyasi asoschisi Dj.R. Kommons institutlarni tarixiy rivojlanishidagi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni qo'llab-quvvatlab unga ko'ra “evolyutsion” tushunchasi “institutsional” tushunchasi bilan mazmun va ma'nosi bir xil bo'ladi deb ta'kidlaydi[3].

Rus olimi D.V.Gordiyenkoning fikricha, iqtisodiy xavfsizlik milliy xo'jalikning ichki va tashqi tahdidlardan himoyalangan holati bo'lib, bu holat jamiyatning izchil rivojlanishini, ichki va tashqi salbiy omillar ta'sir ko'rsatayotgan sharoitda ham iqtisodiy va ijtimoiy barqarorligini ta'minlaydi[4].

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlardan professor Abulqosimov X.P. “Iqtisodiy xavfsizlik mamlakat manfaatlariga ichki va tashqi tahditlardan himoyalanganligini ifodalaydi. Iqtisodiy xavfsizlik o'z ichiga tabiiy-texnogen, oziq-ovqat, umumiy iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, va ijtimoiy xavfsizliklarni oladi” deb baho bergan[5]. Professor Tursunov B.O. “iqtisodiy xavfsizlik tushunchasini milliy iqtisodiyot mustaqilligi, uning barqarorligi, mustaxkamligi, doimo yangilanishga va o'z-o'zidan takomillashib borishga qodirligini ta'minlovchi shart-sharoitlar va omillar yig'indisi” deb baho berilgan[6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada dialektik, tizimli, integral va sinergetik yondashuvlar, iqtisodiy, mantiqiy, ilmiy abstraksiya, tahlil va sintez, iqtisodiy jarayonlar va tizimlarni modellash, induksiya va deduksiya, qiyoslash, umumlashtirish, guruhlash va jadval usullaridan foydalaniladi

TAXLIL VA NATIJALAR

Mamlakatning iqtisodiy salohiyati rivojlangan sari, mamlakatga chetdan kirib keluvchi import tovarlarining ham soni ortib boradi. Bunda kirib kelayotgan har bir tovarning qonuniy ravishda mamlakat hududiga olib kirilayotganligi, aholining salomatligiga qay darajada ta'sir ko'rsatishini bilish mamlakat uchun muhim sanaladi. Bu o'z navbatida, mamlakatda iqtisodiy xavfsizlikka bo'lgan ehtiyojni paydo qiladi. Aslini olganda, iqtisodiy xavfsizlik ham qaysidir ma'noda davlatning iqtisodiy xavfsizligining bir bo'laki hisoblanadi.

Iqtisodiy manfaatlarni himoya qilish davlatning strategiyasi siyosati va iqtisodiy xavfsizlik konsepsiyasi asosida amalga oshiriladi. U O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy manfaatlarini, milliy boyligini ichki va tashqi xavf-xatarlardan himoya qilishni ko'zda tutadi. Ushbu konsepsiya bu boradagi siyosatni belgilab beruvchi asosiy hujjat hisoblanadi. Ya'ni, iqtisodiyotning “yashillashuvi” omillari milliy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash uchun yangi imkoniyatlar yaratish bilan birga, shuningdek, tahdid manbai sifatida ham namoyon bo'ladi. Bu holat O'zbekiston korxonalari va iqtisodiyotida “yashillik” darajasi yetarli emasligi sababli turli cheklov choralarning joriy etilishi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Xususan, 2021 yil 14 iyulda Yevropa komissiyasi iqlim, energetika, yerdan foydalanish, transport va soliq siyosatlarini muvofiqlashtirishga qaratilgan takliflar to'plamini qabul qildi. Ushbu chora-tadbirlar 2030 yilgacha issiqxona gazlari sof chiqindilarini 1990 yil darajalariga nisbatan kamida 55% ga kamaytirishni nazarda tutadi[7]. Ushbu to'plamning muhim elementlaridan biri «uglerod solig'i» (aslida – boshqa davlatlardan Yevropa Ittifoqi mamlakatlariga import qilinadigan tovarlarga bojxona boji) joriy etilishi hisoblanadi. Bu masalalar maxsus ekologik reja doirasida tartibga solinadi. Ushbu mexanizm 2026 yildan to'liq kuchga kiradi va O'zbekiston kabi eksportchi mamlakatlarning raqobatbardoshligiga ta'sir qiladi.

Transchegaraviy soliq joriy etilgan taqdirda, O'zbekiston eksportchilari uchun qo'shimcha soliq yuklamasi keskin oshishi mumkin bu eksport qilinayotgan tovarlar va xizmatlarning raqobatbardoshligiga katta taxdit bo'lib hisoblanadi. Transchegaraviy soliq eng katta zararni O'zbekistonning rangli metall, sanoat va qishloq xo'jalik maxsulotlari eksporti raqobatbardoshligiga katta salbiy ta'sir qilib uning eksport imkoniyatlarini cheklaydi.

Bugungi kunda O'zbekiston iqtisodiyotining Yevropa Ittifoqi uglerod solig'i natijasida ko'radigan zarari O'zbekiston iqtisodiyoti uchun yuzaga kelishi mumkin bo'lgan tahdidlarning yagona manbasi emasligini qayd etish lozim. Hozirgi global tendensiyalardan kelib chiqib, O'zbekiston iqtisodiy hamkorlari bo'lgan Yevropa Ittifoqi va boshqa davlatlar tomonidan yashil iqtisodiyot talablarini kuchayishi yangi tahdidlar paydo bo'lishi ehtimoli ham mavjud. "Milliy iqtisodiyotni "yashillashtirish" tabiiy resurslarni chuqur qayta ishlash orqali yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar eksporti miqdorini oshirish, tarkibini diversifikatsiyalash va milliy kompaniyalarning tashqi bozordagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi"[8]. Jahonning boshqa davlatlarda yashil iqtisodiyotni rivojlanishi va ekologik qishloq xo'jalik mahsulotlariga ta'labni kuchayishi natijasida O'zbekiston tashqi savdosiga va uning ortidan, davlat budjeti daromadlariga hamda milliy iqtisodiy xavfsizlik darajasiga ta'sirini aniqlash uchun, biz O'zbekistonning eng muhim eksport tovarlari tarkibini va asosiy import qiluvchi davlatlarni ko'rib chiqamiz.

Respublikada so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan eksportni rag'batlantirish, importni optimallashtirish va umuman olganda tashqi savdo muvozanatini ta'minlash maqsadida amalga oshirilgan chora-tadbirlar natijasida, 2024 yilda respublikaning tashqi savdo aylanmasi 65,9 mlrd AQSH dollariga yetdi. Ushbu natija mamlakat tarixida eng yuqori ko'rsatkich sifatida qayd etildi. TSAda eksport hajmi 26 948,2 mln AQSH dollariga (8,4 % ga ko'paydi) va import hajmi 38 985,8 mln AQSH dollariga (0,8 % ga ko'paydi) yetdi. Hisobot davrida -12 037,6 mln AQSH dollari qiymatida manfiy tashqi savdo balansi qayd etildi.

O'zbekiston Respublikasi jahonning 198 mamlakati bilan savdo aloqalarini amalga oshirib kelmoqda. TSAning nisbatan salmoqli hissasi XXRda (18,9 %), Rossiyada (17,6 %), Qozog'istonda (6,5 %), Turkiyada (4,5 %) va Koreya Respublikasida (3,0 %) qayd etilgan. Sanoat mahsulotlari eksportining rivojlanishida bir qator muammolar mavjud. Ishlab chiqarish texnologiyalarining eskirganligi, logistika infratuzilmasining yetarlicha rivojlanmaganligi va xalqaro standartlarga mos mahsulotlar ishlab chiqarish zarurati dolzarb masalalardir. Biroq, mavjud muammolarni bartaraf etish va belgilangan maqsadlarga erishish uchun sanoatni modernizatsiya qilish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda yangi bozorlarga chiqish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. O'zbekiston 2030-yilga kelib tovar va xizmatlar eksportini 45 milliard AQSH dollariga yetkazishni maqsad qilgan bo'lib, bu ko'rsatkichga erishish uchun eksport geografiasini kengaytirish hamda yangi bozorlarga chiqish zarur[9].

Xalqaro iqtisodiy aloqalarning rivojlanishi eksportning barqaror o'sishiga ko'maklashadi va bu o'z navbatida ma'lum natijalarga erishish uchun zamin yaratadi. Mamlakatning eksport salohiyatini oshirish, eksportyorlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, eksportbop mahsulotlar nomenklaturasini kengaytirish maqsadida amalga oshirilgan islohotlar natijasida, eksportyorlar soni 7 756 taga yetdi va ular tomonidan 19 467,6 mln AQSH dollari qiymatidagi tovar va xizmatlar eksport qilinishi ta'minlandi.

Tashqi savdoni erkinlashtirish, ichki bozorni rivojlantirishga imkon bersada, u bir qator davlatning iqtisodiy xavfsizligi bilan bog'liq murakkabliklarni ham keltirib chiqaradi. Bulardan biri – tashqi savdo aylanmasida tadqiq etilayotgan davrda eksportga nisbatan import ulushining yuqoriligidir. Bu mamlakatga tashqi savdo aylanmasi orqali mamlakatga kirib kelayotgan valyuta tushumlariga nisbatan, import sababli chiqib ketayotgan valyutaning ulushi yuqoriligini ko'rsatmoqda. Bu bugungi jahon iqtisodiyotini globallasuvi sharoitida davlatning oziq-ovqat xavfsizligi uchun zarur bo'lgan erkin valyuta mablag'larini kamayishiga olib keladi. Ikkinchidan importning yuqoriligi bozorlardan mahalliy tovarlarni siqib chiqarishi va ko'pgina korxonalarning faoliyatini murakkab moliyaviy holatga keltirib qo'yishi mumkin.

1jadval. O'zbekiston Respublikasi eksportining tovar tarkibi 2017-2024 yillar[10].

№		2017	2018	2020	2022	2024
1	Jami eksport	100	100	100	100	100
2	Paxta tolasi	5,3	1,6	-	-	-
3	Oziq-ovqat mahsulotlari	5,7	7,9	9,0	8,4	9,8
4	Kimyo va undan tayyorlangan mahsulotlar	6,9	6,5	5,4	6,7	6,5
5	Energiya va neft mahsulotlari	14,2	19,1	4,6	6,6	-
6	Qora va rangli metallar	5,9	8,4	38,6	31,3	27,8
7	Mashina va asbob uskunalari	1,8	1,5	3,0	5,1	4,5
8	xizmatlar	25,8	21,7	13,2	20,5	26,7
9	boshqalar	34,4	33,3	26,2	21,4	24,4

2024-yilda O‘zbekistonning yalpi eksportda qora va rangli metallar eksporti 27,8%ni va oziq-ovqat mahsulotlari ulushi 9,8%ni tashkil etdi. Bundan ko‘rinadiki respublika eksportining 37,6%dan ko‘prog‘ini xom-ashyo mahsulotlari tashkil etadi. “O‘zbekistonning eksport salohiyati hozirgi kunda asosan qishloq xo‘jaligi mahsulotlari va xomashyo resurslariga bog‘liq. Buni qisqartirish uchun mahsulot turlarini diversifikatsiya qilish muhim. Bunda tayyor mahsulotlar, qayta ishlangan oziq-ovqatlar va yuqori texnologik mahsulotlarni ishlab chiqarishga e‘tibor qaratish hamda an‘anaviy Rossiya va MDH davlatlaridan tashqari Janubi-Sharqiy Osiyo, Yevropa va Afrika bozorlarini o‘rganish va eksport ko‘lamini yanada oshirish lozim” [11].

O‘zbekiston Respublikasi milliy iqtisodiyotining tarkibiy tuzilmasida xom ashyo eksport modelining ustunligi, uning iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional asoslariga bo‘lgan taxdit sifatida o‘ziga hos bir qator muammolarni keltirib chiqaradi:

Makroiqtisodiy barqarorlikning jahon xom-ashyo, energetika, qora va rangli metallarning narxlapiga bog‘liqligi, bu esa eksport tarkibida xom-ashyo, energetika, qora va rangli metallar ulushining oshishiga bevosita mutanosib ravishda ortib boradi. Eksport tarkibida xom-ashyo, energetika, qora va rangli metallarning ulushi 2017-yildagi 11,6%dan 2024-yilda 37,6%ga oshdi. O‘zbekiston iqtisodiyotidagi YAIMni o‘sish sur‘atlarining pasayishi ham qisman jahon narxlapining o‘zgarishiga bog‘liq bo‘lib, qora va rangli metallarning narxi budjetni shakllantirishda asosiy ko‘rsatkichlardan biri hisoblanadi.

Tabiiy resurslarning cheklangan zaxiralari tufayli xom ashyo eksport modelini uzoq muddatli rivojlanishning mumkin emasligi. Ba‘zi ekspertlarning hisob-kitoblariga ko‘ra, O‘zbekistonning neftning geologik zahiralari — 5 mlrd tonna va tabiiy gazning geologik zaxiralari – 5 trln. kub metrdan ortiq. O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiy tadqiqotlar markazi ma‘lumotlariga ko‘ra, resurs iste‘molining hozirgi tendensiyalari va hajmlari davom etsa, O‘zbekistonda tabiiy gaz va ko‘mir zahiralari keyingi 20-30 yil davom etadi, neft zahiralari esa deyarli yaroqsiz holatga kelishi mumkin[12]. Shu bilan birga, tog‘-ko‘n kompaniyalari mavjud konlarni rivojlantirishni afzal ko‘radilar, chunki geologik tadqiqotlar juda muhim investitsiyalarni talab qiladi.

Milliy iqtisodiyot tarmoqlarining pirovard mahsulot ishlab chiqaradigan ichki bozorga xizmat qilishi bilan tavsiflanishidir. O‘zbekiston Respublikasi eksport tarkibida yuqori fan sig‘imli tarmoqlar va yuqori texnologiyali sanoatni zaif rivojlanishi, natijasida texnologiyalar eksporti mavjud emas. O‘zbekiston iqtisodiyotining eng muhim tizimli chetga og‘ishlaridan biri bu mamlakatda bir dollar xom ashyo birligiga to‘g‘ri keladigan qo‘shilgan qiymatning juda past ekanligidir: AQShda bu 10 dollarga teng, O‘zbekistonda esa, 2 dollar.

Jahonning rivojlangan davlatlarida yashil iqtisodiyotni rivojlanishi O‘zbekistonning qishloq xo‘jaligi eksport salohiyatiga, ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarning raqobatbardoshlik darajasiga ham katta ta‘sir qilmoqda. O‘zbekistonda qishloq xo‘jalik tarmog‘inini rivojlanishiga qator tahdidlar to‘sqinlik qilmoqda. O‘zbekistonda urbanizatsiya jarayonlarining jadal rivojlanishi qishloq xo‘jalik ekin maydonlarining qisqarishiga va uning butunlay yo‘q bo‘lib ketishiga olib kelishi mumkin. Aksariyat qishloq xo‘jaligi tovar ishlab chiqaruvchilarining moddiy-texnik bazasining jismoniy va ma‘naviy eskirish darajasining yuqoriligi, agrosanoat ishlab chiqarishining rivojlanish sur‘atlarining pasayishiga va ishlab chiqarish salohiyatining qisqarishiga olib kelmoqda.

Davlatning iqtisodiy xavfsizligi elementlari ichida oziq-ovqat xavfsizligi alohida o‘rin tutadi. Iqtisodiyotning bosh maqsadi inson va uning ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyojlarini, shu jumladan, oziq-ovqat ehtiyojini qondirishga qaratilgan. Oziq-ovqat ehtiyojini qondirish davlatning eng ustuvor birlamchi maqsadlaridan biri hisoblanadi. “Oziq-ovqat xavfsizligi bu iqtisodiyotning shunday holati bo‘lib, bunda jahon bozorlari tebranishlaridan qat‘iy nazar bir tomondan, ilmiy asoslangan ko‘rsatkichlarga mos miqdorlarda, ikkinchi tomondan tibbiy me‘yorlar darajasida iste‘molni qondirish uchun shart-sharoit yaratilgan holda aholini oziq-ovqat mahsulotlari bilan barqaror ta‘minlash kafolatlanadi” [13]. Inson uchun hayotdan maqsad faqat oziq-ovqat iste‘mol qilish emas, balki boshqa ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, madaniy, ma‘naviy ehtiyojlar ham mavjud. Biroq, inson o‘zining yuksak maqsadlariga erishish uchun avvalo oziq-ovqatga bo‘lgan ehtiyojini qondirishi talab etiladi. Shuning uchun oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash insonning iqtisodiy faoliyatida muhim o‘rin tutadi.

O‘zbekistonda yetishtirilgan qishloq xo‘jalik mahsulotlariga talab yuqori. Agrologistika xizmati, meva va sabzavotlarni xalqaro yashil iqtisodiyot standartlari asosida qadoqlash, chet eldagi xaridorlarga jo‘natish talab darajasida emas. Shu sababli standartlarga e‘tibor qilmaydigan davlatlarga arzon narxiga sotilmoqda. Chet ellarga jo‘natish bilan bog‘liq muammolar sababidan qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining sifati buzilib, is‘temolga yaroqsiz holga kelib qolyapti. Yuqori sifatli va xavfsizlik ko‘rsatkich talablariga javob beradigan qishloq xo‘jaligi mahsulotlari yetishtirib va yetkazib berilsa, jahonning har qanday mamlakatiga eksport qilish imkoniyati paydo bo‘ladi[14].

Global iqlim o‘zgarishlari va iqtisodiyotning globallashuvi sharoitida, dunyo bozorida yuqori daromad olish maqsadida oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish jarayonlarida turli antibiotiklar, gormonlar va inson salomatligiga zararli komponentlar keng miqyosda qo‘llanilmoqda. Bu holat xavfli mahsulotlar ishlab chiqarish hajmlarining oshishiga, shuningdek, o‘simliklar zararkunandalari va turli xavfli viruslarning tarqalishiga olib kelmoqda. Ekologik toza qishloq xo‘jalik mahsulotlarini asosan kichik dexqon-fermer xo‘jaliklarida ishlab chiqariladi, chunki ekologik toza dehqonchilik mahsulotlarini ishlab chiqarishda zamonaviy texnologiyalardan

keng miqyosda foydalanilmagani samaradorlikni pasaytiradi. Bu O'zbekiston Respublikasidagi qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari uchun asosiy "imkoniyatlar darchasi" dan biri bo'lib, qishloq joylarida kichik dexqonfermer xo'jaliklarida ishlab chiqarish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Organik ishlab chiqarishning rivojlanish tendensiyalari dunyoning 180 dan ortiq mamlakatlarida dolzarb bo'lib, organik mahsulotlar turli obyektiv sabablarga ko'ra aholining ko'plab qatlamlari orasida ommalashib borayotgani tufayli bu ko'rsatkich yildan yilga oshib bormoqda. Organik qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bo'lgan talabning o'sishi nafaqat aholini ekologik toza oziq-ovqat bilan ta'minlanishidan, balki tuproqning tabiiy xususiyatlarini tiklash zaruriyatidan kelib chiqadi.

Organik mahsulotlar bozori eng yuqori rivojlangan mamlakatlar (AQSH, Germaniya, Fransiya, Xitoy, Kanada va Italiya) dunyodagi organik mahsulotlarga bo'lgan talabning 7% ni ta'minlaydi. Amerika Qo'shma Shtatlari yetakchi hisoblanib, organik mahsulotlar bozori aylanmasi 44,7 milliard yevroni, ya'ni umumiy jahon organik bozorining 42 foizini tashkil etadi. Keyingi o'rinlarni Germaniya (12,0 mlrd. yevro) va Fransiya (11,3 milliard yevro) egallagan[15]. Organik qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda atrof-muhitni ifloslantirmaydigan, tabiiy muvozanatni buzmaydigan, insonlarga va boshqa tirik mavjudotlarga zarar bermaydigan va ishlab chiqarishdan iste'molga qadar bo'lgan barcha jarayonlar nazorat ostida va har bir bosqich nazorat qilinadigan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish usuli qo'llaniladi.

"Organik ishlab chiqarish - bu ekologik muvozanat va biologik xilma-xillikni mustahkamlashga qaratilgan barqaror dehqonchilik yondashuvi. U tabiiy jarayonlar va materiallardan foydalanishni afzal ko'radi"¹. Iste'molchi esa aynan shuni istaydi. Ya'ni, qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarining tabiiy tuproq unumdorligini saqlash vazifalari bilan iste'molchilarning ekologik xavfsiz, sog'lom oziq-ovqat mahsulotlarini olish maqsadi uyg'unlashadi. O'zbekistonda ham organik mahsulotlarni yetishtirish va bozorlarni tashkil etish uchun tabiiy va iqtisodiy imkoniyatlar (zaharli moddalar bilan zararlanmagan ekin maydonlari, genetik modifikatsiyalangan organizmlar (GMO)dan holi mintaqalar) yuqori desak mubolag'a bulmaydi, lekin ushbu sohada ilmiy izlanishlarning kamligi, qishloq xo'jaligi faoliyatini tartibga solish va organik oziq-ovqat mahsulotlari bo'yicha qonunchilikning yaratilmaganligi, organik qishloq xo'jaligini rivojlanishiga to'siq bo'lmoqda. Aytib o'tish joizki, 2018-yil 17-oktyabrdagi "Meva-sabzavot mahsulotlarini tashqi bozorlarga chiqarish samaradorligini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3978-sonli karorlarida meva-sabzavot mahsulotlari eksport qilish tizimini takomillashtirish va "Global GAP", "Halal" va "Organik" sifat standartlarini joriy etishni jadallashtirish borasida bir qator vazifalar yuklatilgan[16]. Dunyodagi barcha oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar uchun mintaqaviy talablar va qonunlarga moslashish muhim ahamiyat kasb etadi. Oziq-ovqat mahsulotlari narxlarining global o'zgarishi, iste'molchilarning daromad darajasi hamda davlat siyosati oziq-ovqat bozoriga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi. Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar barqarorlik, shaffoflik va innovatsiyaga e'tibor qaratish orqali ushbu dinamik bozorda raqobatbardosh bo'lib qolishlari mumkin. Muvaffaqiyatga erishish uchun mintaqaviy farqlarni o'rganish, ularga moslashish, iste'molchilar didiga muvofiq ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish hamda global ekologik muammolar talabiga javob berish muhim hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 18-maydagi PF-5995-sonli "Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifat va xavfsizlik ko'rsatkichlari xalqaro standartlarga muvofiqligini ta'minlashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni ham respublikamizda organik qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish sohasini rivojlantirish uchun imkoniyatlar yaratmoqda[17]. Shuningdek, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifat va xavfsizlik ko'rsatkichlari xalqaro standartlarga muvofiqligini ta'minlash uchun Vazirlar Mahkamasi 18.11.2020 yildagi "Organik mahsulotlar va xom-ashyolar hamda organik-mineral o'g'itlarning xavfsizligiga doir ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida" 729-son qarorni qabul qildi. Qaror bilan Organik mahsulotlar va xom ashyolarni ishlab chiqaruvchilar reyestrini shakllantirish hamda yuritish tartibi to'g'risidagi nizom tasdiqlandi. Organik va organik-mineral o'g'itlarning xavfsizligi to'g'risidagi umumiy texnik reglament tasdiqlanib, u ushbu mahsulotlarning xavfsizligiga, ishlab chiqarishga, tashishga, saqlashga, yo'q qilishga, qayta ishlashga hamda sotishga qo'yiladigan talablarni belgilaydi va 2022-yil 1-maydan amalga kiritiladi[18].

Organik qishloq xo'jaligi tadqiqotlari instituti va Organik qishloq xo'jaligi harakati bo'yicha Xalqaro Federatsiyasining Jahon organik qishloq xo'jaligi statistikasi bo'yicha 2019-yildagi nashrida O'zbekiston Respublikasi meva yetishtirish bo'yicha qulay sharoitga ega bo'lgan dunyodagi 10 ta davlat qatoriga kiritilgan va respublikamiz organik meva ishlab chiqarish uchun qulay yer maydonlariga ega ekanligi qayd etilgan. Yuqorida aytib o'tilganidek, qulay sharoit va imkoniyatlar mavjudligiga qaramasdan, respublikamizda organik qishloq xo'jaligini rivojlantirishga yetarli e'tibor berilmayotganligi nafaqat atrof-muhitga, insonlar salomatligiga, yuqori sifatli mahsulotlarni ishlab chiqarishga, balki hududlarning eksport salohiyatini oshirish va geografiyasini kengaytirishga ham salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

1 Ахоров Ф. Барқарор қишлоқ хўжалигини ривожлантириш: Ўзбекистонда экологик деҳқончилик ва органик маҳсулотлар етиштиришга ўтиш. Иқтисодий тараққиёт ва таҳлил. Илмий электрон журнал. 2024. №3. Б.222-229.

Bizning fikrimizcha, qishloq xo‘jalik mahsulotlarining jahon bozoridagi raqobatbardoshligini ta‘minlash, mahsulot ishlab chikaruvchilar va eksportyorlarni qo‘llab-quvvatlash, tarmoq eksport salohiyatini rivojlantirishda quyidagilarni amalga oshirish zarur:

bozor kon'yunkturasi, meva-sabzavot mahsulotlari va ularni qayta ishlash asosida olingan mahsulotlar bo'yicha qishloq xo'jaligi ishlab chikaruvchilari axborot ta'minotining yagona mexanizmini joriy qilish;

ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarni xalqaro standartlar talablariga muvofiq holatga keltirish uchun qayta ishlovchi korxonalarda eksport qilinadigan mahsulotlarni sertifikatsiyalash dasturini ishlab chiqish;

jahon talablariga mos keladigan barcha logistik zanjir mahsulotlarni o'rash va idishlarga joylash, tovarning transport hujjatlarini rasmiylashtirish, transportlarda tashish, saqlash, sotish va tovar-pul munosabatlari bo'yicha, ishlab chikaruvchilarning mulkchilik shaklidan qat'iy nazar, meva-sabzavot mahsulotlari eksportining yagona va soddax mexanizmini joriy etish va boshqalar.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umuman olganda, mamlakatimizdagi qishloq xo'jaligi korxonalarining innovatsion faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimining yanada rivojlanishi kelajakda bu korxonalarning yirik ishlab chikaruvchilarga aylanishiga, nafaqat ichki, balki xalqaro bozorlarda ham yuqori sifatli texnologik innovatsiyalarni qo'llagan holda raqobatbardosh mahsulotlarni sotish imkoniyatlarining kengayishiga olib keladi. Jahonning rivojlangan mamlakatlarida yashil iqtisodiyotni ustuvor yo'nalish sifatida rivojlantirish jarayoni, O'zbekiston uchun xalqaro savdo cheklovlari, eksport bozorlariga kirishda texnik to'siqlar, va moliyaviy resurslardan ajralib qolish xavflarini yuzaga keltirmoqda. Shu sababli, yashil iqtisodiyotga to'liq integratsiya — nafaqat ekologik, balki iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning ham asosiy sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси - Тошкент. // Халқ сўзи, 2020 йил 29 декабрь.
2. Маматов А.А., Жўраев Т.Т., Асатуллаев Х.С. Ташқи ва ички таҳдидлар шароитида минтақа иқтисодий хавфсизлик механизмини такомиллаштириш. Монография. ТМИ. 2023 й. 165 б.
3. Квашницкий, В. Истоки эволюционной экономики / В. Квашницкий // Истоки: из опыта изучения экономики как структуры и процесса / [редакционная коллегия: Я.И. Кузьминов и др.]. - 2-е изд. - Москва: Изд. дом ВШЭ, 2007. - С.95.
4. Гордиенко Д.В. Основы экономической безопасности государства. Курс лекций: учеб-метод пособие. -М.: Финансы и статистика; ИНФРА-М, 2009. -С.8.
5. Абулқосимов Х.П. Давлатнинг иқтисодий хавфсизлиги. Ўқув қўлланма.-Т.: "Академия", 2012 - Б.22.
6. Турсунов Б.О. Иқтисодий хавфсизлик. Ўқув қўлланма. Т.: "Инноватсион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи" 2021 йил. - Б.432.
7. [хтtps://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip).
8. Асқарова М.Т., Жамолов Ж.Ж. Яшил иқтисодиёт. (Дарслик). - Т.: "Инноватсион ривожланиш матбуот-матбаа уйи" 2022. 267.б.
9. Йўлдошев Н.М. Ўзбекистон саноат маҳсулотлари экспортининг ташқи бозорлар билан ўзаро алоқалари. "Яшил иқтисодиёт ва тараққиёт" журнали. 2025 йил. №3. Б.823.
10. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси. Йиллик статистик тўплами. 2010-2018 йиллар. -Б 250., Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Статистика агентлиги маълумотлари асосида тузулган.
11. Бозоров А.А. Ўзбекистоннинг экспорт салоҳиятини замонавий тенденциялари. "Яшил иқтисодиёт ва тараққиёт" журнали. 2025 йил. №2. Б.201.
12. [хтtp://artislekz.com/node/2628](http://artislekz.com/node/2628). УзТрансГаз.
13. Саидова Д.Н., Рустамова И.Б., Турсунов Ш.А. "Аграр сиёсат ва озиқ-овқат хавфсизлиги". Ўқув қўлланма. Т.: "ЎзР Фанлар Академияси Асосий кутубхонаси" босмахонаси нашриёти, 2016. - 257 б.
14. Турғунов Х.Л. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари экспорт қилиш имкониятлари ва муаммолари. "Иқтисодиёт ва инноватсион технологиялар" илмий электрон журнали 2021 йил. №6. ноябр-декабр. 195-201. Б.
15. [хтtps://www.agroxxi.ru/статии/мировой-рынок-органических-продуктов-продолжает-расти.хтм](https://www.agroxxi.ru/статии/мировой-рынок-органических-продуктов-продолжает-расти.хтм).
16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 17.10.2018 йилдаги "Мева-сабзавот маҳсулотларини ташқи бозорларга чиқариш самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПҚ-3978-сонли Қарори.
17. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг сифат ва хавфсизлик кўрсаткичлари халқаро стандартларга мувофиқлигини таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги 18.05.2020 йилдаги ПФ-5995-сонли Фармони.
18. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси "Органик маҳсулотлар ва хомашёлар ҳамда органик-минерал ўғитларнинг хавфсизлигига доир айрим норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида" 18.11.2020 йилдаги 729-сон қарори.

**TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI FORUMI

YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT

Ilmiy elektron jurnal

(MAXSUS SON)

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF ECONOMICS

23-24

OCTOBER
2030

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING
SUSTAINABLE ECONOMIC
GROWTH IN THE CONTEXT OF
TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

23-24
OCTOBER
2025

3RD CONFERENCE:
MACHINE LEARNING AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE:
A NEW APPROACH TO ECONOMETRIC ANALYSIS

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

UZBEKISTAN
STRATEGY

23-24 OCTOBER

- ARTIFICIAL INTELLIGENCE
AND DIGITAL TECHNOLOGIES
- ECONOMETRICS AND
BUSINESS ANALYTICS
- DATA SCIENCE (DATABASES)
- DIGITAL GOVERNMENT
- DIGITAL TRANSFORMATION
- ECONOMIC STATISTICS
- QUANTITATIVE MEASUREMENT
OF THE ECONOMY

2nd CONFERENCE:
BANKING AND
FINANCIAL SYSTEM AND
DIRECTIONS FOR DEVELOPING
THE PRIVATE SECTOR

23-24 2025
OCTOBER

- Makroiqtisodiy barqarorlik
- Yashil iqtisodiyotda
mehnat bozori
- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro
iqtisodiy munosabatlar
- Yashil investitsiya va kreditlash
- Yashil texnologiyalar
- Eko turizm
- Yashil innovatsiyalar

СТРАТЕГИЯ
«УЗБЕКИСТАН – 2030»

23-24 2025
OCTOBER

- Makroiqtisodiy barqarorlik
- Yashil iqtisodiyotda
mehnat bozori
- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro
iqtisodiy munosabatlar
- Yashil investitsiya va kreditlash
- Yashil texnologiyalar
- Eko turizm
- Yashil innovatsiyalar

strategy2025.tsue.uz

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH
SHAROITIDA BARQAROR IQTISODIY
O'SISHNI TA'MINLASH YO'NALISHLARI

2030

<https://strategy2025.tsue.uz/>

TASHKENT STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS ФОРУМ UZBEKISTAN
STRATEGY

ISSN: 2992-8982

Elektron pochta: sq1141983@gmail.com

Telefon: +998 93 124 57 11

Sayt: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Telegram: https://t.me/taraqqiyot_va_talim_uz

ISBN 978-9910-8110-8-1

9 789910 811081

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING
SUSTAINABLE ECONOMIC
GROWTH IN THE CONTEXT OF
TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

2030
UZBEKISTAN
STRATEGY

BANK-MOLIYA TIZIMI
VA XUSUSIY SEKTORNI
RIVOJLANTIRISH
YO'NALISHLARI